

Milé kolegyně, milí kolegové,

právě čtete poslední vydání ČBA NEWS v letošním roce. Tento rok byl v mnoha ohledech rokem složitým. Rekordní hodnoty inflace a s tím spojený růst cen, válka na Ukrajině, vysoké úrokové sazby úvěrů, rekordní ceny pohonných hmot a energií. To vše se odrazilo na životě snad každého z nás. Jsem ráda, že bankovní sektor v této nejisté době zůstal, a i nadále zůstává, ostrovem stability a jistoty.

V nadcházejícím roce 2023 mají banky před sebou řadu výzev. Od pokračující digitalizace až po aktivní kroky vedoucí k naplňování závazků v oblasti udržitelnosti. Klíčová ale bude role bank ve financování ekonomiky a v pomoci klientům, na které inflace a vysoké ceny dopadnou nejvíce.

Ráda bych tímto poděkovala především svým kolegům, kteří mají za sebou náročný rok a odvedli skvělou práci, ale také jménem našich členských bank všem klientům za jejich důvěru.

Přeji Vám všem hlavně pevné zdraví, co nejvíce optimismu a dobré nálady, a aby ten příští rok byl mnohem lepší než ten letošní!

Monika Zahálková, výkonná ředitelka

Aktuálně

Banky čeká v roce 2023 řada výzev

Nadcházející rok 2023 bude ve znamení nejistot. Jak pro domácnosti, tak pro podniky. Inlace bude sice mírně klesat, ale dá se očekávat, že teprve pocítíme dopady růstu cen energií, zboží ale i služeb. Banky jsou přitom připraveny podpořit nejen své klienty, ale ekonomiku obecně a do značné míry ji financovat. A i když prozatím nemáme žádné signály, že by se situace domácností a firem nějak výrazně zhoršovala, koneckonců vývoj nevýkonných úvěrů je vesměs stabilní, dokonce mírně klesá, zkušenosti z dob minulých nás vedou k obezřetnosti. Potíže se splácením totiž v dobách krize přicházejí se zpožděním. Banky tak budou mít příležitost ukázat, že stojí na straně klientů a umí jim pomoci. Tady bude zcela jistě klíčová role bankéřů v první linii, ať již na pobočkách nebo v call centrech. Bude třeba ke klientům přistupovat aktivně a individuálně, pomoci

tolerancí, radou.

Právě v komunikaci s klienty, ať již osobní, nebo v poslední době stále častěji digitální, si český bankovní sektor vede velmi dobře a rozhodně nezaostává za vyspělými zeměmi. Analýza podezřelých transakcí, kybernetických útoků, hodnocení bonity klientů, využití chatbotů, ale třeba i vyřizování nestrukturovaných dotazů, to vše je stále častěji svěřováno do rukou „robotů“. Banky se dokonce staly prostřednictvím bankovní identity hybatelem digitalizace celé veřejné správy v ČR. A v tomto směru budou pokračovat i příští rok, čeká nás například zavedení plateb na kontakt, tedy místo čísla účtu příjemce již bude potřeba znát jen jeho mobilní telefonní číslo. Zde je asi na místě dodat, že digitalizace nemá pozitivní dopad jen na zákaznickou zkušenost, ale v dlouhodobém horizontu se kladně promítá i do hospodářských ukazatelů samotných bank.

Kromě digitalizace a klientské zkušenosti ovšem čeká banky i další výzva. A tou je udržitelnost. Řada českých bank se k posilování udržitelného a zodpovědného chování přihlásila společným ČBA Memorandem pro udržitelné finance už v roce 2021. Rok 2022 přitom ukázal, že to banky se svým závazkem myslí vážně. Pokračují ve svých aktivitách vedoucích ke snížení vlastní uhlíkové stopy, například zaváděním ekologických zdrojů energie, mění procesy při úvěrování činností, které životní prostředí poškozují, nebo naopak rozšiřují nabídku instrumentů k financování přírodě prospěšných projektů.

Opomenout nemůžeme ani zavedení takzvané daně z mimořádných zisků, které se do hospodaření bank významně promítne. ČBA od začátku této debaty říká, že banky žádné mimořádné zisky nemají. Daň se má počítat z let 2018 – 2021. Mimo jiné tedy ze dvou pandemických let, kdy byla ekonomika výrazně utlumená. Není proto divu, že v letošním roce zisky rostly výrazně. Relevantní je ovšem srovnání s rokem 2019, který byl poslední před covidem. Čísla z konce září ukazují, že zisky bank jsou ve srovnání s předpandemickým rokem 2019 vyšší o 17 %. O 17 % jsou však vyšší i celková aktiva. Zisk na aktiva je tedy na stejné úrovni jako v roce 2019. O mimořádných nebo neočekávaných ziscích tedy nemůže být řeč.

Z trhu

Inflace opět roste

Meziroční inflace v listopadu vzrostla z 15,1 % na 16,2 %, meziměsíční růst činil 1,2 %. Inflace je od října stále do velké míry ovlivněna vládním opatřením, zejména úsporným energetickým tarifem a odpuštěním poplatku za obnovitelné zdroje. Bez tohoto vlivu by se v listopadu pohybovala nepatrně pod 20 %. Hlavní příčinou růstu inflace, a to jak z pohledu meziměsíční, tak meziroční dynamiky, byly opět ceny energií. Meziměsíčně rostly ceny elektřiny o 3,9 %, plynu o 14 %, tuhých paliv o 4,4 %, ceny tepla a teplé vody o 5 %. Pozornost se nyní přesouvá na lednovou inflaci, která do velké míry ovlivní celoroční trajektorii inflace a zároveň ukáže, jak citelně firmy začátkem roku dále promítly zvýšené náklady do svých cen. Za celý příští rok se inflace v současnosti odhaduje kolem 10 % s tím, že v první polovině roku se bude pohybovat nad touto hranicí, druhou polovinu pod ní. Proinflační rizika souvisí zejména s citelnějším propisem vysokých cen energií do finálních cen, naopak protiinflačním rizikem může být výrazně silnější recese. V obou případech to je však pro tuzemskou ekonomiku nepříznivý vývoj. K odběrům komentářů Jakuba Seidlera, hlavního ekonoma ČBA, se můžete přihlásit [zde](#).

Ekonomika bude příští rok stagnovat

Tuzemská ekonomika ve třetím čtvrtletí letošního roku dle ČSÚ poklesla o 0,2 %, meziroční růst tak zpomalil na 1,7 % ze 3,6 % ve druhém čtvrtletí. Vývoj ekonomiky byl tažen zejména exportem, domácí poptávka však propadla nad očekávání, obzvláště silně poklesla spotřeba domácností. Tuzemská ekonomika tak směřuje do recese, která bude tažena zejména slabou domácí poptávkou. Podle Jakuba Seidlera, hlavního ekonoma České bankovní asociace, bude česká ekonomika příští

rok vesměs stagnovat, či mírně klesat, nejistota odhadů je však extrémní a méně příznivý vývoj tak je v kontextu bilance rizik poměrně pravděpodobný. Jeho odhady potvrzuje i průzkum ministerstva financí na základě prognóz 16 tuzemských odborných institucí. Podle něj se hrubý domácí produkt (HDP) zvýší o 0,1 % po letošním růstu o 2,4 %. Hospodářské oslabení způsobí zejména pokles spotřeby domácností v důsledku vysoké inflace. Růst cen by ale měl v příštím roce zpomalit na 9,7 z letošních 15,4 %. Ke dvěma procentům by se inflace měla vrátit v roce 2025. Více [v komentáři](#) Jakuba Seidlera, hlavního ekonoma ČBA.

ČNB nechala limity pro hypotéky i sazbu na ochranu úvěrového trhu beze změny

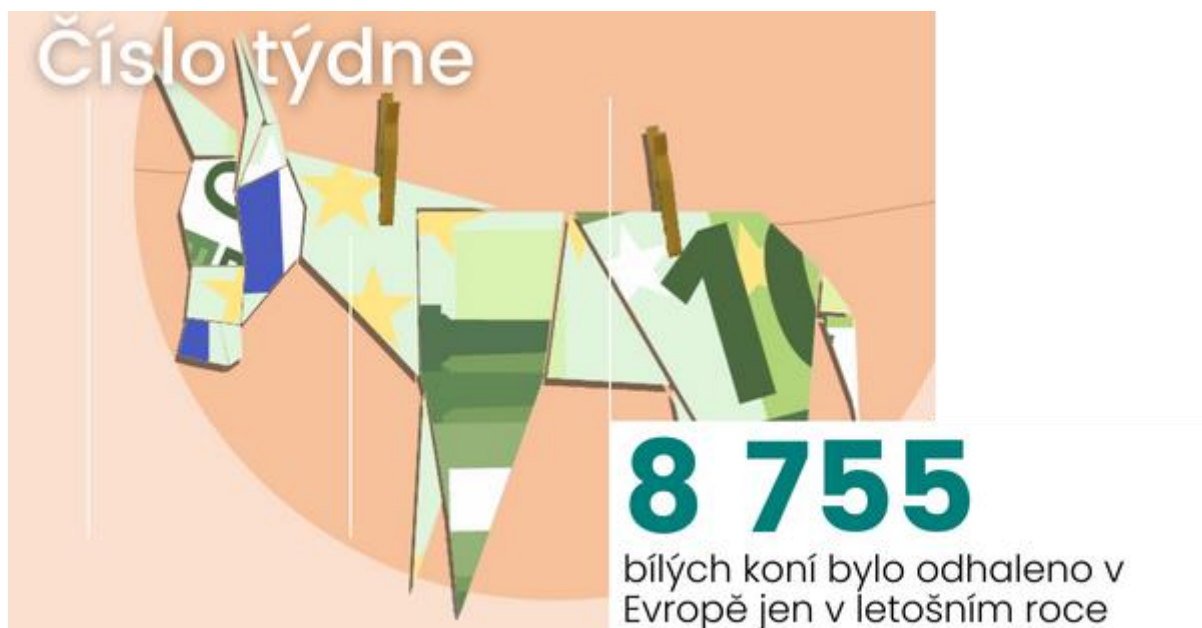
Bankovní rada České národní banky po projednání podzimní Zprávy o finanční stabilitě [ponechala limity pro poskytování hypoték beze změny](#). Zachovala i výši sazby takzvané proticyklické kapitálové rezervy na ochranu úvěrového trhu, která se má na základě dřívějších rozhodnutí zvyšovat z aktuálních 1,5 % na 2,5 % na počátku dubna. Centrální banka také konstatovala, že finanční sektor v Česku zůstává vysoce odolný vůči zhoršenému ekonomickému vývoji. Podle odhadu ČNB zůstávají ceny bytů nadhodnocené, v prvním pololetí příštího roku lze očekávat cenovou korekci.

Počet smluv o stavebním spoření roste

Stavební spořitelny uzavřely za tři čtvrtletí letošního roku 326.496 nových smluv o stavebním spoření. Meziročně se počet zvýšil o 7,2 %. Celková hodnota cílových částek nových smluv o stavebním spoření je 200 miliard korun, [uvedlo](#) to Ministerstvo financí ČR. Průměrná cílová částka spoření se meziročně snížila o 24,5 % na 610.000 korun. Celkový počet smluv o stavebním spoření byl ke konci září 3,2 milionu. Celkový počet úvěrů ke konci třetího čtvrtletí ve srovnání s koncem roku 2021 klesl o 10.000 na zhruba 481.000. Celkový objem úvěrů naopak vzrostl o 19,4 miliardy korun na 338,7 miliardy korun.

Evropská komise chce urychlit zavedení okamžitých plateb v eurech

Evropská komise přijala legislativní [návrh](#), na základě, kterého by mělo být všem občanům a podnikům s účtem v EU/EHP umožněno provádět okamžité platby v eurech. Nařízení mění a doplňuje nařízení [SEPA](#), přičemž pro okamžité platby v eurech stanovuje následující požadavky: okamžité platby v eurech musí být všeobecně a cenově dostupné, musí být zvýšena důvěra v takovéto platby, především pak musí být plátce před provedením platby upozorněn na případnou chybu nebo podvod a musí být odstraněny překážky ve zpracování okamžitých plateb v eurech, současně však musí být i nadále pečlivě identifikovány osoby podléhající sankcím ze strany EU (poskytovatelé budou muset každý den ověřovat, zda jejich klienti nefigurují na sankčních seznamech EU).

Z legislativy

§

Nový zákon o spolupráci s úřadem EU proti podvodům Sněmovna zřejmě schválí

Návrh nového zákona o spolupráci Česka s Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) prošel Poslaneckou sněmovnou ČR v druhém čtení a Sněmovna jej tak zřejmě v posledním, třetím, čtení schválí beze změn. [Návrh](#) předpokládá mimo jiné to, že ministerstvo financí by smělo při spolupráci s OLAF vyžadovat od bank a družstevních záložen výpis transakcí a získávat také informace v centrální evidenci účtů. Nově se také například podvodem bude podle zákona rozumět úplatkářství nebo jiné protiprávní jednání poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Evropské unie. Návrh také upravuje zpracování osobních údajů a stanovuje postihy za neposkytnutí vyžádaných informací.

Finanční vzdělávání

Rozpoznej nebezpečí, nebuď bílým koněm

Již po osmé se letos konala [European Money Mule Action \(EMMA8\)](#), evropská akce zaměřená na boj proti sítím „bílých koní“. Společně ji pořádají organizace EUROPOL, EUROJUST, INTERPOL a Evropská bankovní federace (EBF). Během akce bylo od poloviny září do konce listopadu 2022 odhaleno 8 755 bílých koní a 222 náborářů. Po celém světě pak bylo zatčeno 2 469 osob. Celkem se podařilo zabránit vyprání 426 milionů korun (17,5 mil. eur) prostřednictvím bílých koní. Využívání bílých koní je zvláště rozšířené v kybernetické kriminalitě a je významnou součástí prostředí praní špinavých peněz.

Součástí akce je i osvětová kampaň #DontBeaMule (#Nebudbilymkonem), která byla zahájena začátkem prosince. Kampaň seznamuje veřejnost se způsoby, jak tito zločinci fungují, jak rozpoznat příznaky podvodného jednání, a co dělat, pokud se stanete jejich cílem. V ČR preventivní a osvětovou část kampaně pod názvem Nebuď bílým koněm opětovně zastřešuje Česká bankovní asociace společně s Policií ČR a Nejvyšším státním zastupitelstvím.

Každý desátý Čech se zadlužuje rizikově

Desetina lidí, kteří mají zkušenost s půjčkami, se zadlužuje problematicky. Index rizikového zadlužování je tak letos deset procent. Proti loňsku, kdy šlo o 11 procent, se situace mírně zlepšila. S půjčkami přitom mají zkušenost tři čtvrtiny Čechů. Vyplývá to z průzkumu České bankovní asociace a agentury Ipsos.

Index rizikového zadlužování ČBA je letos 10 %

S půjčkami má zkušenost 74 % Čechů. Nejčastěji si půjčili na auto či motorku (30 %), rekonstrukci bytu (27 %), spotřební elektroniku (26 %) nebo bílé elektro (26 %). Naopak na dovolenou nebo na zážitky by si nikdy nepůjčili dvě třetiny dotazovaných (68 %) a zdrženliví jsou Češi i pokud jde o půjčování na sportovní vybavení (46 %) nebo na splácení půjčky další půjčkou (41 %). Přesto se desetina lidí, kteří mají zkušenost s půjčkami, zadlužuje problematicky. Proti loňsku, kdy šlo o 11 %, se tak situace mírně zlepšila.

Když půjčku, tak u banky

Nejčastěji si Češi půjčují u banky, tu využila více než polovina dlužníků (53 %). U splátkových společností si pak půjčku vzala necelá třetina (28 %). Přibližně pětina si v případě potřeby půjčila od příbuzných nebo známých (23 %). Pokud si Češi berou půjčku od nebankovních institucí, většinou se nezajímají o to, zda tito poskytovatelé mají licenci od České národní banky. Tento fakt si ověřuje pouze čtvrtina dotázaných. U půjček přímo od prodejců zboží to bylo ještě méně (18 %). *„To, že Češi nejčastěji chodí pro půjčku do banky je dobrá zpráva, protože míra rizika je v tomto případě velmi nízká. Zarážející ale je, že lidé se často u nebankovních společností nezajímají například o to, jestli vůbec mají licenci od centrální banky. Míra rizika je v takovém případě velmi vysoká a může dojít k neočekávaným situacím,* upozorňuje Filip Hanzlík, hlavní právník a náměstek výkonné ředitelky České bankovní asociace.

Platební morálka se paradoxně zlepšuje

Schopnost lidí splácet je navzdory vysoké inflaci a dopadům kovidové pandemie pořád na dobré úrovni. Česká bankovní asociace pravidelně sleduje vývoj problematických úvěrů. Ke konci října podíl nevykonných půjček v nominálním vyjádření stagnoval na 27 miliardách a v relativním vyjádření tak klesnul na 1,2 %. U hypoték je tento podíl 0,58 %, stejný jako v září, šlo ale o historické minimum. *„Na to, že ekonomika podle všeho vstoupila do recese a mediální obraz je špatný, je to velmi dobrá zpráva. Souhrnné statistiky sice neposkytují plastický pohled na finanční pozici jednotlivých domácností, nicméně nadále platí, že domácnosti mají v bankách uloženo více prostředků, než kolik jim dluží, a nadále velmi dobře splácejí,* říká Filip Hanzlík, hlavní právník a náměstek výkonné ředitelky České bankovní asociace.

Lidé si nejčastěji půjčují hodně, nebo naopak málo

Necelá pětina Čechů si půjčuje nebo půjčila nad půl milionu korun, nebo naopak méně než 20 tisíc korun. Menší objemy peněz si Češi půjčují především proto, že nemají dostatek hotovosti (59 %), 18 % nechce čekat a šetřit na vybrané zboží, 12 % pak využívá výhodných akcí na splátky. Na 14 % respondentů uvedlo, že nemá možnost šetřit. Desetina (9 %) pak chtěla koupit zboží ve slevové akci a nechtěla spoléhat na to, že akce

bude trvat až do chvíle, kdy bude mít peníze. Na 7 % lidí si vzalo půjčku, protože nechtělo sahat na svoje úspory. Co je alarmující, že zhruba každý desátý Čech by si vzal půjčku na splátku jiné půjčky, a to nejčastěji od banky (45 %), nebo příbuzných a známých (36 %). „Právě sjednání půjčky pro splátku jiné půjčky patří mezi velmi rizikové chování. O svůj příjem můžeme přijít ze dne na den, například kvůli zranění. Pak nejsme schopni splácet své závazky a dostáváme se do takzvané dluhové spirály. Je tedy důležité i nadále posilovat finanční gramotnost české společnosti“, dodává Michal Straka z agentury Ipsos.

Když nemohou splácet, zkusí odklad splátek

Necelá třetina dlužníků (29 %) by v případě problémů se schopností splácet zkusila s poskytovatelem půjčky vyjednat odklad splátek. Necelá čtvrtina (24 %) by si půjčila od příbuzných či známých. Téměř pětina (17 %) by pak zkusila půjčky sloučit v bance a 9 % dotázaných uvedlo, že by situaci vůbec neřešilo.

